

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
Інна САВИЦЬКА
“ ” 2023 р.

“СХВАЛЕНО”
на засіданні кафедри філософії та
міжнародної комунікації
Протокол № 7 від “14” лютого 2023р.
Завідувач кафедри
Валентина КУЛЬТЕНКО

”РОЗГЛЯНУТО”
Гарант ОНП 033 «Філософія»
Віра ДОДОНОВА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КРИТИЧНЕ ТА КРЕАТИВНЕ МИСЛЕННЯ

спеціальність **033 Філософія**
освітня програма **033 Філософія**
Гуманітарно-педагогічний факультет
Розробник: доктор філософських наук, професор А.Є. Конверський, кандидат
філософських наук, доцент Матвієнко І.С.

Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни

«Критичне та креативне мислення»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Галузь знань	03 – Гуманітарні науки	
Освітньо-науковий рівень	Третій	
Освітній ступінь	доктор філософії (PhD)	
Спеціальність	033 – Філософія	
Освітньо-наукова програма	Філософія	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної, вечірньої та заочної форм навчання		
	Денна та вечірня форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	1	1
Семестр	2	2
Лекційні заняття	15 год.	16 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	16 год.
Самостійна робота	75 год.	104 год.
Індивідуальні	–	–
Кількість тижневих аудиторних годин	4 год.	–

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Метою дисципліни «**Критичне та креативне мислення**» є формування та вдосконалення культури мислення аспірантів шляхом засвоєння ними основних знань з логіки та вироблення навичок критичного та креативного мислення, як несуперечливого, доказового мислення, яке можна застосовувати в практичних ситуаціях.

Професійна підготовка високоякісного спеціаліста, поряд з іншим, передбачає розвиток культури критичного та креативного мислення, яке допомагає ефективно спілкуватися та вести науковий діалог. Вивчення дисципліни «**Критичне та креативне мислення**» дає можливість отримати навички критичного та логічного мислення, технік прийняття рішення, доведення та спростування, аргументації, проведення ефективних публічних виступів. Критичне мислення випрацьовується шляхом розвитку самостійного свідомого мислення, вміння чіткого, логічного формувати свої думки, швидко приймати рішення на підставі аналізу та синтезу інформації. Людина, яка критично та креативно мислить, вміє чітко формулювати власні думки, доводити та спростовувати, будувати аргументацію, саме тому основною характеристикою критичного та креативного мислення є самостійність, обґрунтованість та доказовість.

Дисципліна «**Критичне та креативне мислення**» має міждисциплінарний характер, оскільки ґрунтується на здобутках у царині критичного і творчого мислення, композиції, логіки, риторики, герменевтики, психології та епістемології. Вона має характер практичної системи, що обумовлює спрямованість не стільки на розширення знань, як на тренування критичного та креативного підходу до раніше набутих знань, а також формування нових стійких вмінь успішно мислити й доводити власні думки.

Дисципліна «Критичне та креативне мислення» забезпечує цілий ряд **загальних і спеціальних компетенцій**, передбачених освітньо-науковою програмою «Філософія». Серед них:

ЗК01.Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК02.Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК05.Здатність розв'язувати комплексні проблеми філософії на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗКу6.Здатність до абстрактного мислення, критичного аналізу текстів, здатність оперативно опрацьовувати значні масиви інформації, генералізувати їх в загальну смислову структуру, виявляти слабкі місця, логічну чи смислову уразливість аргументації.

ЗКу8.Вміння формувати дослідницьке поле власного наукового дослідження відповідно до сучасної парадигми наукового знання.

СК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у філософії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з філософії та суміжних галузей.

СКу8.Здатність до інтерпретації та узагальнення текстів, володіння текстологічною культурою філософа.

СКу11.Здатність критично осмислювати події та явища сучасного життя, використовувати філософську рефлексію для формування власної світоглядної

позиції, усвідомлювати моральну відповідальність за результати власної наукової діяльності, вміння використовувати філософські знання для роз'яснення глобальних проблем сьогодення.

Вивчення дисципліни «Критичне та креативне мислення» забезпечує цілий ряд програмних **результатів навчання** передбачених освітньо-науковою програмою «Філософія». Серед них:

РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій.

РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні літературні дані; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів.

РН5. Планувати і виконувати теоретичні дослідження з філософії та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН6. Глибоко розуміти загальні принципи та методи філософських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері філософії та у викладацькій практиці.

РНy14. Знання та розуміння закономірностей і підстав розвитку світогляду та образу людини у різних соціокультурних та цивілізаційних середовищах та вміння пропонувати шляхи вирішення соціально-філософських, антропологічних, інвайроменталістських проблем відповідно до запитів сьогодення.

РНy15. Вміння та навички ведення науково-дослідницької діяльності у сфері філософії та дотичних до не дисциплін індивідуально та в науково-дослідних групах (колективах). Вміння та навички налагодження наукової взаємодії з дослідниками, які мають власну світоглядну позицію та толерантне ставлення до інакодумства.

РНy17. Вміння та навички критичного аналізу подій та явищ суспільного життя, використання філософської рефлексії для формування власної світоглядної позиції, усвідомлення моральної відповідальності за результати власної наукової діяльності. Вміння та навички королювання досягнення філософської думки з природничими, політичними, етичними знаннями.

РНy18. Знання та розуміння сутності та причини змін у поглядах на світі людину. Вміння та навички аналізувати сучасні проблеми екосистеми та її вплив на розвиток суспільства, аналізувати напрямки діяльності суспільства в умовах екокризи. Вміння та навички ефективно використовувати філософський інструментарій в процесі аналізу усіх аспектів сучасного соціокультурного буття людства, й, особливо, в українському контексті.

3. Програма та структура навчальної дисципліни

Тема 1. Критичне та креативне мислення як логічна рефлексія

Поняття мислення. Критичне мислення. Креативне мислення. Логічне мислення. Мислення і міркування. Міркування як предмет логіки, його структура і види. Істинність і правильність міркування. Міркування як знаковий процес. Поняття про знак. Загальна характеристика знаків та їх види. Мова як інформаційна знакова система. Природні і штучні мови. Поняття про формалізовану мову як засіб виявлення логічної форми мовних виразів.

Тема 2. Основні формально-логічні закони та метод формалізації.

Поняття закону мислення. Логічна правильність міркування, Визначеність, послідовність, несперечливість і обґрунтованість думок. Логічна помилка.

Основні формально-логічні закони: суперечності, тотожності, виключення третього та достатньої підстави у світлі сучасних логічних уявлень. Практичне застосування логічних законів.

Тема 3. Понятійний апарат міркувань.

Поняття як форма міркування. Мовні форми вираження понять. Поняття та ім'я. Смысл і значення імені. Принципи теорії іменування.

Основні прийоми утворення понять. Порівняння, аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення. Логічна характеристика поняття. Структура поняття. Зміст поняття. Ознаки, види ознак. Ознаки суттєві та несуттєві. Обсяг поняття. Клас (множина) і підклас (підмножина). Елемент класу. Відношення належності елементу до класу і включення класу в клас. Операції з класами: перехрещення, об'єднання, доповнення, віднімання. Основні закони булевої алгебри. Логічні операції з визначенням поняття.

Тема 4. Критичне мислення і логічний характер судження.

Судження як форма міркування. Мовні форми вираження суджень. Судження і висловлювання. Висловлювання, його смысл і значення. Прості і складні судження.

Логічна характеристика простого судження. Склад простого судження. Види простих суджень: атрибутивні (категоричні), судження існування, судження з відношеннями.

Логічна характеристика складних суджень. Утворення складних суджень з простих. Види складних суджень: єднальні, розділові, умовні, еквівалентні.

Поняття про логічний сполучник. Види логічних сполучників: кон'юнкція, диз'юнкція, імплікація, еквіваленція. Заперечення як логічний оператор і логічний сполучник. Заперечне судження. Виклад складних суджень мовою логіки висловлювань. Модальність судження. Основні види модальностей: алетична модальність, епістемічна модальність, деонтична модальність, часова модальність, аксіологічна модальність та ін.

Тема 5. Теорія умовиводів.

Умовивід як форма мислення. Мовні форми виразу умовиводу. Логічна характеристика умовиводу. Структура умовиводу: засновки, висновок. Семантичний рівень аналізу умовиводів. Поняття про відношення логічного слідування та його зв'язок із логічними законами. Синтаксичний рівень аналізу умовиводів. Поняття про вивід і правила виводу. Види умовиводів. Безпосередні та опосередковані умовиводи. Дедуктивні, індуктивні та умовиводи за аналогією. Демонстративні та правдоподібні (імовірні) умовиводи. Безпосередні умовиводи. Перетворення, обернення, протиставлення предикату, виводи за логічним квадрантом.

Тема 6. Аргументація як основа сучасної комунікації.

Аргументація як основа сучасної комунікації. Доказове міркування — логічна основа наукового знання. Аргументація, доведення, переконання. Критика, спростування, переконання у протилежній точці зору.

Логічна характеристика доведення. Визначення доведення. Структура доведення: теза, аргументи, демонстрація. Види доведень: прямі та непрямі доведення. Логічна характеристика спростування. Визначення спростування. Структура спростування. Види спростувань: спростування тези, спростування аргументів, спростування демонстрації. Правила доведення і спростування відносно тези, аргументів, демонстрації. Основні помилки, які допускаються у доведеннях і спростуваннях.

Тема 7. Креативність як соціально-психологічний феномен.

Креативність як соціальний та психологічний феномен. Креативність та інновація. Визначення креативності та її значення в сучасному світі. Креативність та сучасний розвиток науки. Мислити «інакше». Креативне лідерство. Новації, інновації та інноваційний розвиток.

Тема 8. Креативність, креативне мислення, мислення як комбінаторна гра.

Сутність евристики (область знань про продуктивність творчого мислення особистості) і креативність (області знання про продуктивний колективне рішення творчих задач). Теорія творчості: науково-технічного, художнього і т.д. Креативність як здатність продукувати нові ідеї, знаходити нестандартні рішення проблемних задач. Структура креативного процесу. Логіка креативності.

Тема 9. Креативності як процес рішення проблем і нестандартних задач та креатив-методи.

Розумові шаблони. Метапізнання. Креативність та результативність. Поширені помилки мислення. Вибіркове мислення. Знищення креативності та розумні рішення. Упередженість. Реактивне мислення. Потреба у швидкості. Передбачуване мислення. Погані припущення в дії та значення правил і їх порушення. Креатив-методи та їх застосування.

Тема 10. Креативне вирішення проблем (від помилок мислення до пошуку рішень).

Контекст креативного вирішення проблем. Усвідомлення проблеми та формулювання розуміння шляхів виходу. Пошук рішень. Якісне та продуктивне мислення. «Мозковий штурм». Правильні стратегії. Від ідеї до її втілення. Інструментарій ідей. Аналіз і синтез ідей і вибір найкращої. Від ідеї до її втілення.

Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин													
	Денна, вечірня форма							Заочна форма						
	Тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			Л	П	Ла б	ін д	с. р.		Л	П	ла б	інд	с. р.	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	11	12	13	14	15
Критичне та креативне мислення													
Тема 1. Критичне та креативне мислення як логічна рефлексія	1	9	1	3			5	11	1	1			9
Тема 2. Основні формально-логічні закони та метод формалізації	2	9	1	3			5	11	1	1			9
Тема 3. Понятійний апарат міркувань	3	15	2	3			10	15	2	2			11
Тема 4. Критичне мислення і логічний характер судження	4	15	2	3			10	15	2	2			11
Тема 5. Теорія умовиводів	5	16	2	4			10	15	2	2			11
Тема 6. Аргументація як основа сучасної комунікації.	6	16	2	4			10	15	2	2			11
Тема 7. Креативність як соціально-психологічний феномен.	7	14	2	2			10	15	2	2			11
Тема 8. Креативність, креативне мислення, мислення як комбінаторна гра.	8	8	1	2			5	15	2	2			11
Тема 9. Креативності як процес рішення проблем і нестандартних	9	8	1	3			5	11	1	1			9

задача креатив- методи.													
Тема 10. Креативне вирішення проблем (від помилки мислення до пошуку рішень).	10	9	1	3			5	11	1	1			9
Разом	10	120	15	30			75	120	16	16			104

4. Темі семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність процесу мислення.	3
2	Основні формально-логічні закони та метод формалізації	3
3	Критичне мислення та понятійний апарат.	3
4	Критичне мислення та формування суджень.	3
5	Теорія умовиводів	4
6	Формальні та неформальні методи аргументації.	4
7	Креативність як соціально-психологічний феномен.	2
8	Технології креативності.	2
9	Поширені помилки мислення.	3
10	Пошук рішення.	3

5. Контрольні питання, комплекси тестів для визначення рівня засвоєння знань аспірантами.

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Національному університеті біоресурсів і природокористування України» від 24 травня 2017 р., протокол № 11 (зі змінами від 29.05.2020, протокол № 10) для гуманітарних наук допускаються білети з трьох відкритих питань.

Орієнтовні питання для підсумкової атестації:

1. Розкрийте зміст поняття «критичне мислення», подайте його різні інтерпретації.
2. Розкрийте зміст поняття «креативне мислення».
3. Визначте поняття «пізнання». Дайте характеристику чуттєвому (практичному) і теоретичному пізнанню, назвіть його форми.
4. Що таке знак? Назвіть його види і наведіть самостійні приклади.
5. Назвіть базові логічні поняття та охарактеризуйте їх.
6. Що таке поняття і чим воно позначається у живій мові? Наведіть приклади.
7. Які базові характеристики існують у понятті, розкрийте їх суть. Наведіть приклади.

8. Що таке обмеження і узагальнення поняття? Наведіть приклади.
9. Що таке визначення, поділ, назвіть його правила. Наведіть приклади.
10. Які логічні помилки можна зробити, оперуючи поняттями, зокрема в управлінській чи економічній діяльності? Наведіть приклади.
11. Які прийоми, подібні до визначення понять, ви знаєте? Наведіть приклади.
12. Що таке судження і як воно позначається у живій мові? Наведіть приклади.
13. Поясніть, що таке просте судження, з яких частин воно складається. Наведіть приклади.
14. Як судження можна поділити за кількістю, якістю, а також за модальністю і простежити розподіленість термінів у ньому?
15. Що таке складне судження, які його види? Наведіть приклади.
16. Які судження називають модальними, як вони утворюються?
17. Які види модальностей Ви знаєте?
18. Що називається умовиводом і яка його логічна структура?
19. Які умови істинності висновку в умовиводі?
20. Що таке опосередкований умовивід, перетворення, протиставлення предикатів, умовивід за «логічним квадратом»?
21. Що таке дедуктивний умовивід?
22. Що таке категоричний силізізм і яка його структура?
23. Які є правила категоричного силізізму? Назвіть помилки, що виникають при їх порушенні?
24. Що таке фігура категоричного силізізму?
25. Сформулюйте правила фігур категоричного силізізму.
26. Що таке модуси категоричного силізізму?
27. Що таке ентимема? Які її види? Наведіть приклади.
28. Що таке полісилізізм?
29. Що таке умовно-категоричний умовивід?
30. Що таке умовно-розділовий умовивід?
31. Яка роль дедуктивних умовиводів у науковому пізнанні та навчальному процесі.
32. Що таке індуктивний умовивід?
33. Що таке повна індукція і яка її пізнавальна роль?
34. Що таке неповна індукція і яка її пізнавальна роль?
35. Дайте характеристику індукції через простий перелік при відсутності суперечливого випадку.
36. Охарактеризуйте наукову індукцію.
37. Що таке статистична індукція?
38. В чому суть методу єдиної схожості?
39. Назвіть логічні помилки, що виникають в індуктивних умовиводах.
40. Що таке аналогія властивостей і відношень?
41. Як пов'язані аналогія та моделювання?
42. Що таке закон мислення і які його головні ознаки? Назвіть та означте базові закони логіки.
43. Як формулюється закон тотожності? В чому його методологічна функція?
44. У яких випадках діє і не діє закон виключеного третього? Наведіть приклади.
45. Як формулюється закон несуперечності? В чому його методологічна функція?
46. Сформулюйте закон достатньої підстави. Яку методологічну функцію він вміщує?

47. Які існують базові ознаки вірного мислення? Наведіть самостійні приклади їх справедливості.
48. Яке значення мають закони логіки?
49. Охарактеризуйте аргументацію.
50. Що означає доведення та спростування для логіки?
51. Актуальність логічної аргументації в сучасному світі.
52. Визначте поняття креативність.
53. Охарактеризуйте важливість креативного мислення в сучасному світі.
54. Креативність та критичність як основи мислення: розкрийте їх взаємодію.

Зразки тестових завдань для проміжної атестації:

Питання 1. Яке відношення між поняттями «школа», «вища школа», «вища школа в Україні»:

1	перехрещення
2	супідрядності
3	протилежності
4	підпорядкування
5	рівнозначності

Питання 2. Визначте поняття креативне мислення ?

(у бланку відповідей впишіть правильну відповідь)

Питання 3. Яке узагальнення поняття буде правильним ?

1	поняття – судження
2	поняття – форма мислення
3	поняття – абстрактне поняття
4	поняття – умовивід
5	поняття – складне судження

Питання 4. Назвіть види визначення в наведеному прикладі «Тіло, утворене від обертання трикутника навколо одного із катетів, називається прямим круговим конусом»:

1	номінальне
2	Реальне
3	Неявне
4	Явне
5	остенсивне
6	Генетичне
7	через рід і видову відмінність

Питання 5. Яка помилка у визначенні «Прямий кут – це такий кут, який не є ні гострим, ні тупим»:

1	визначення невідомого через невідоме
2	у визначенні дефієндум менше дефієнса
3	заперечне визначення
4	визначення не чітке
5	у визначенні дефієндум більше дефієнса

Питання 6. Яка помилка у поділі: «За силою зору люди поділяються на короткозорих і далекозорих»:

1	поділ не за однією основою
2	«стрибок у поділі»
3	члени поділу не виключають один одного
4	неповний поділ.

Питання 7. Вислів «Водопостачання багатопверхового будинку на вулиці Прорізній» - це:

1	Силогізм
2	складне судження
3	просте судження
4	поняття
5	Умовивід

Питання 8. У якому значенні вживається термін «логіка» у висловлюванні: «У твоїх думках є певна логіка»?

1	специфічні закономірності правильного мислення (послідовність мислення);
2	певна послідовність дій людини;
3	наука, що вивчає закони і форми міркувань;
4	об'єктивна закономірна послідовність речей і явищ (логіка речей);
5	жодне з наведених;

Питання 9. У наведених прикладах знайдіть загально-заперечне судження:

1	Усі селітри добре розчиняються у воді.
2	І. Франко - видатний український письменник.
3	День був сонячний.
4	Жоден студент нашої групи не має академічної заборгованості.
5	Більшість студентів нашої групи не здали іспит з маркетингу.

Питання 10. Розставте у відповідності наведені судження з їх видами за змістом предиката:

<u>Приклади суджень</u>	<u>Види за змістом предиката</u>
А. Банківська система – дворівнева. В. Деякі підприємства – рентабельні. С. Про менеджмент написано багато книжок Д. Генетика – наука. Е. Стимулювання пропозиції ефективніше за стимулювання попиту.	1. Атрибутивне 2. Існування (екзистенційне) 3. Відношення (релятивне)

Питання 11. Між якими судження має місце відношення підпорядкування:

(у бланку відповідей впишіть правильну відповідь літерними позначеннями типів суджень за об'єднаною класифікацією)

Питання 12. Поняття виражається у формі:

1	розповідного речення
2	питального речення
3	спонукального речення
4	тексту
5	слова або словосполучення

Питання 13. У судженні «Зловживання алкоголем негативно впливає на стан здоров'я» визначте розподіленість термінів:

(у бланку відповідей впишіть правильну відповідь за допомогою символів)

Питання 14. Зробіть символічний запис простого судження «Усі аспіранти - дослідники» :

(у бланку відповідей впишіть правильну відповідь однією формулою)

Питання 15. Вкажіть, як позначається менший термін силогізму:

(у бланку відповідей впишіть правильну відповідь одним знаком)

Питання 16. Закон достатньої підстави вимагає:

1	аргументації
2	Координації
3	Субординації
4	Експлікації
5	незмінності думки у ході одного міркування

Питання 17. У простому категоричному силогізмі скільки повинно бути термінів:

(у бланку відповідей впишіть правильну відповідь одним словом або цифрою)

Питання 18. Жодне S не є – P. Отже, деякі не-P є S. Це:

1	просте обернення
2	протиставлення предикату
3	Перетворення
4	обернення з обмеженням
5	умовивід за «логічним квадратом»

Питання 19. Що таке критичність?

(у бланку відповідей впишіть правильну відповідь)

Питання 20. Визначте основні ознаки креативності?

(у бланку відповідей впишіть правильну відповідь)

Питання 21. Яке правило порушено в умовиводі:

Всі аспіранти здають іспити.

Іванов не аспірант.

Отже, Іванов не здає іспити.

1	із двох заперечних суджень висновок не витікає,
2	один засновок повинен бути судженням загальним,
3	у силогізмі повинно бути три терміни,
4	середній термін повинен бути розподілений хоча б в одному із засновоків,
5	більший засновок має бути загальним, а менший стверджувальним.

Питання 22. Який метод дослідження причинних зв'язків застосовано в індуктивному умовиводі:

$ABCD \rightarrow adcb.$

$A_1BCD \rightarrow a_1dcb.$

$A_2BCD \rightarrow a_2dcb.$

Отже, обставина A є причина явища a .

1	метод залишків,
2	метод подібності і відмінності,
3	метод єдиної подібності,
4	метод єдиної відмінності,
5	метод супутніх змін.

Питання 23. Визначте модальність судження: «Можливо завтра піде дощ»

1	алетична (необхідність)
2	алетична (випадковість)
3	алетична (можливість)
4	деонтична (обов'язок)
5	епістемічна (проблематичне)

Питання 24. До кожного поняття підберіть відповідне положення:

1	Безпосередній умовивід	А	умовивід, в якому висновок з логічною необхідністю впливає із засновків;
2	Дедуктивний умовивід	Б	визначення, що розкриває суттєві та загальні ознаки дифінієндума;
3	Індуктивний умовивід	В	умовивід, в якому висновок одержано на підставі єдиного засновку;
4	Обсяг поняття	Г	умовивід, в якому висновок впливає з прийнятих засновків не з логічною необхідністю, а тільки з певною вірогідністю;
5	Реальне визначення	Д	множина предметів, кожний з яких є носієм ознак, що становлять зміст поняття;

Питання 25. Визначте модус категоричного силігізму:

Жоден державний службовець не є підприємцем.

Усі, хто займається комерційною діяльністю, – підприємці.

Отже, жоден державний службовець не займається комерційною діяльністю.

1	ЕАЕ
2	ІАІ
3	ЕІІ
4	ІОО
5	ОЕІ

Питання 26. Яке обмеження поняття «кандидатська дисертація» буде правильним?

1	дисертація
2	докторська дисертація
3	диплом
4	диплом кандидата наук
5	диплом доктора наук

Методами навчання є способи взаємопов'язаної діяльності викладача зі здобувачами вищої освіти, що спрямовані на засвоєння останніми знань та набуття вмінь і навичок, що передбачені програмою дисципліни.

Під час навчального процесу використовуються такі методи навчання:

Залежно від походження інформації: словесні (розповідь, лекція, пояснення, діалог, дискусія, робота з навчальними матеріалами), наочні (ілюстрування, демонстрація), практичні методи (вправи, написання самостійної роботи, підготовка авторських тез та публічний виступ на науково-практичних семінарах).

За характером навчально-пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний, пошуковий (евристичний), дослідницький.

За ступенем керівництва навчальною роботою: самостійна робота під керівництвом, проте без контролю викладача під час написання реферату, есе, тез, статті тощо.

Вивчення програмного матеріалу та набуття професійних компетенцій здобувачами здійснюється у формі:

Лекції – стрункий, логічно завершений, науково обґрунтований виклад викладачем основних тем, що розкривають суть критичного та креативного мислення, під час якого здобувачі вищої освіти пасивно сприймають матеріал. Водночас лекція передбачає встановлення зворотного зв'язку, тим самим активізуючи навчально-пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти.

Семінарів – здобувачі вищої освіти завчасно готуються до попередньо визначеної програмою теми та безпосередньо на занятті обговорюють винесені на обговорення питання та/чи тексти, дискутують, висловлюють власну дослідницьку позицію. На окремих семінарах можуть застосовуватися інтерактивні методики.

Семінарів-тренінгів – здобувачі вищої освіти завчасно готуються до заняття, на якому мають можливість практично застосувати знання, проявляти себе, активізувати та вдосконалити свої ораторські вміння, а також дискутувати, аргументовано відстоюючи власні погляди чи дослідницьку позицію. Такі семінари формують вміння висловлювати власні думки, аргументовано відстоювати свої переконання, критично оцінювати власні погляди, толерантно та з повагою приймати інакомислення, а також удосконалити свої ораторські вміння.

Презентацій – виступ перед аудиторією з метою представлення результатів самостійної роботи здобувача вищої освіти з опрацювання обраної теми, питання, завдання тощо з метою здобуття навичок публічного представлення результатів власного дослідження.

Публічної презентації наукових результатів – здобувачі вищої освіти мають можливість готувати тези доповідей та публічно презентувати їх на наукових семінарах, організованих кафедрою філософії та міжнародної комунікації. Публічне представлення наукових результатів сприяє розвитку навиків наукового письма, вміння зацікавлювати результатами власних наукових досліджень та дискутувати з науково-професійною спільнотою.

7. Форми контролю.

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Національному університеті біоресурсів і природокористування України» від 24 травня 2017 р., протокол № 11 (зі змінами від 29.05.2020, протокол № 10), вивчення здобувачами вищої освіти дисципліни «Критичне та креативне мислення» супроводжується поточним контролем та проміжною атестацією.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання поставлених завдань.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу і має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу, отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи. Проміжна атестація здобувачів вищої освіти з курсу «Критичне та креативне мислення» проводиться після опрацювання кожних двох тем у формі тестування. Вага тестового контролю у загальній оцінці за тему складає не більше 2-х балів.

Якщо здобувачем вищої освіти підготовлені та опубліковані наукові статті у збірниках, які входять до фахових видань та/або видань, які включені до міжнародних наукометричних баз, позитивні оцінки з поточного, проміжного і підсумкового контролю можуть виставлятися автоматично за погодження з викладачем.

Участь у міжнародних, всеукраїнських та університетських конференціях та науково-методичних семінарах є формою контролю самостійної індивідуальної роботи, тобто проміжного та поточного контролю.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою. За таких умов від допускається до підсумкової атестації у формі заліку.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі.

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Національному університеті біоресурсів і природокористування України» від 24 травня 2017 р., протокол № 11 (зі змінами від 29.05.2020, протокол № 10).

Таблиця 1. Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Оцінка національна	Рейтинг здобувача вищої освіти, бали
Відмінно	90 -100
Добре	74-89
Задовільно	60-73
Незадовільно	0-59

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів):

$$R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$$

9. Методичне забезпечення.

1. Сторожук С.В., Матвієнко І.С. Методичні вказівки та рекомендації до вивчення дисципліни «Критичне та креативне мислення». Київ: НУБіП України, 2021.

10. Рекомендована література.

Основна:

1. Гріффітс К., Кості М. Посібник із креативного мислення. / К. Гріффітс, М. Кості. – К.: Фабула, 2020. – 288 с.

2. Комаха Л.Г. Логічні засади аргументації у філософському знанні: мон. /Л.Г. Комаха. – К.: Центр навч. літ-ри, 2020. -360 с.

3. Конверський А.Є. Критичне мислення. Підручник для студентів навчальних закладів вищої освіти усіх спеціальностей. – К.: Центр учбової літератури, 2018. – 344 с.

4. О'КонорДж., Макдермотт І. Система мислення. Пошук неординарних творчих рішень. / Дж.О'Конор, І.Макдермотт. – К.: Наш формат, 2018. – 240 с.

Допоміжна

1. Авершин, А.О., Яковенко, Т.В. Формування критичного мислення у студентів інженерно-педагогічних ВНЗ. Проблеми інженерно-педагогічної освіти: Зб. наук. праць, 2009№24-25, 134–145.

2. Глазкова І.Я. Навчальний діалог як засіб формування навичок критичного мислення // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). – №4. – Бердянськ: БДПУ, 2008. – С.57-62.

3. Клустер Д. Что такое критическое мышление / ДевидКлустер // Русскийязык. – 2002. – № 29. – С. 3. – Режим доступа: <http://rus.1september.ru/2002/29/2.htm>

4. Козира В.М. Технологія розвитку критичного мислення у навчальному процесі: навчально-методичний посібник для вчителів. Тернопіль: ТОКІППО,2017. - 60 с.

5. Ліпман, М. Чим може бути критичне мислення? [Текст] // Вісник програм шкільних обмінів, 2006, № 27. – С. 17-23.

6. Терно С. Світ критичного мислення: образ та мімікрія / Сергій Терно // Історія в сучасній школі. – 2012. – № 7-8. – С. 27-39.

7. Терно С. Критичне мислення – середньовічна відсталість? Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. - 2013, Вип. XXXVII, 301-306.

8. Тягло А. В. Критическое мышление: проблема мирового образования XXI века / Тягло А. В., Воропай Т. С. // Постметодика. – 2001. – № 3 (35). – С. 19-26.

9. Халабузар О.А. Характеристика помилок та утруднень під час формування критичного мислення як одного з показників культури логічного мислення студентів /О.А.Халабузар // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). – №4. – Бердянськ: БДПУ, 2008. – С. 118-125.

10. Lipman M. Critical thinking: What can it be? / Matthew Lipman. – Institute of Critical Thinking. Resource Publication, 1988. – Series 1. – № 1. – 12 p.

11. Lipman M. Thinking in education / Matthew Lipman. – Cambridge : Cambridge university press, 1991. – 188 p.

12. Paul R. Critical Thinking: What every Person Needs to Survive in a Rapidly Changing World / Richard Paul. – [Edited by A. J. F. Binker]. – Center for Critical Thinking and Moral Critique Sonoma State University, 1990. – 575 p.

13. Resnick L. B. Cognition and instruction / L. B. Resnick // Psychology and learning: The master lecture series / B. L. Hammonds (Ed.). – Washington, DC: American Psychological Association, 1985. – P. 127-186.

11. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

2. Бібліотека Гумер. http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/index_philos.php

3. Библиотека e-reading. URL: <http://www.e-reading.by/bookbytypes.php?type=17>
4. Библиотека royallib. URL: <https://royallib.com/>